

**VLADIMIR AXIONOV – OMUL DEPLIN AL MUZICOLOGIEI
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

**VLADIMIR AXIONOV – THE ACCOMPLISHED MAN OF MUSICOLOGY
IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

VICTOR GHILAȘ

conferențiar cercetător, doctor habilitat,
Institutul Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei

Articolul pune în discuție figura savantului și profesorului universitar Vladimir Axionov – nume notoriu în cultura muzicală națională din Republica Moldova. Conținutul tematic expus stabilește câteva repere ale activității lui, încercând să pună în valoare, pentru o cunoaștere mai bună, personalitatea muzicianului. Preocupările sale de bază au fost dedicate cercetării muzicologice și activității didactice universitare, activități în care s-a manifestat la toate etapele vieții pe parcursul a circa patru decenii. Demersul analitic propus relevă pregătirea de specialitate temeinică a omagiatului, care, dublată de calitățile metodice, dezvoltate în timp, i-au permis să atragă interesul studenților și masteranzilor pentru studiul muzicii, conjugând rigoarea științifică cu armonia, consistența și cumpătul în procesul educativ.

Trecând în revistă performanța profesională a lui Vladimir Axionov, autorul subliniază atât profunzimea demersului științific și pedagogic al acestei personalități, cât și devotamentul față de arta muzicală și rezultatele deosebite obținute în acest domeniu.

Cuvinte-cheie: *Vladimir Axionov, savant, profesor, muzica simfonică, cultura națională*

The article discusses the personality of the scholar and university professor Vladimir Axionov – a notorious name in the national musical culture of the Republic of Moldova. The thematic content establishes several marks of his activity trying to bring value to the musician's personality for getting to know him better. He committed himself to musicological research and university teaching activities, which occurred at all stages of his life for about four decades. The proposed analytical approach reveals the celebrated person's thorough professional training, which coupled with the methodical qualities, developed in time, enabled him to attract the students' interest in the study of music, combining the scientific rigour with harmony and consistency with composure in the educational process.

Reviewing Vladimir Axionov's professional performance, the author emphasizes both the depth of his scientific and pedagogical approach and his devotion to the art of music and the outstanding results achieved in this area.

Keywords: *Vladimir Axionov, scholar, professor, symphonic music, national culture*

În simfonia vocilor basarabene, care au reușit să traducă în cuvinte sensurile muzicii, partiția lui Vladimir Axionov este una specială. Vom susține această afirmație prin câteva observații rezultate din cei peste 20 de ani de cunoaștere a regretatului om de cultură.

Cariera fiecărui om de știință este determinată, în primul rând, de calitățile sale intelectuale, de factura sa psihică, de pregătirea sa profesională, de mediul educogen (și nu în ultim rând îl avem în vedere pe cel familial), precum și de condițiile sale de viață și de activitate. În aceste privințe, lui Vladimir Axionov i-au fost hărăzite însușiri deosebite și posibilități optime. Dotat cu o minte lucidă, cu un spirit de observație notabil, cu un mare talent muzical, cu capacitatea de a munci perseverent, de a pătrunde în esența fenomenelor și de a alcătui analize, deducții, sinteze și generalizări, înzestrat cu o fire ageră și, de ce să nu spunem, cu un caracter deloc confortabil — caracteristic mării majorități a oamenilor de creație, el a beneficiat, pe deasupra, de șansa excepțională ca primii săi pași pe tărâmul Euterpei să fie îndrumați de profesori excepționali, despre care vom vorbi în continuare. Acești factori au constituit chezașia pentru rezultate remarcabile în activitatea sa științifică și didactică, în alți termeni, de valorificare științifico-didactică a muzicii academice.

Vladimir Axionov provine dintr-o distinsă dinastie de muzicieni de cel puțin trei generații. Bunelul său pe linie maternă — Alexandru Iacovlev, născut la Moscova, a avut o pregătire muzicală complexă, făcând studii muzicale la școala sinodală din Moscova cu pedagogi renumiți, precum Alexandr Arhanghelki, Stepan Smolenski, Vasili Orlov. În anul 1914 se stabilește în Basarabia, activând în calitate de dirijor de cor și profesor la Seminarul teologic din Chișinău, mai apoi la Ismail și Orhei. În perioada interbelică a susținut cursuri de teoria muzicii și solfegiu la Colegiul de muzică, la Conservatorul *Unirea*, la Conservatorul de Stat din Chișinău. Mama lui Vladimir Axionov — Lidia

Axionov (născută Iacovlev), muzicolog, doctor în studiul artelor, absolventă a Academiei de Muzică și Artă Dramatică *George Enescu* din Iași (1939), pedagog la Școala medie de muzică din Chișinău, șef de studii, decan, prorector și profesor la Conservatorul de Stat din Chișinău pe parcursul a circa patru decenii și jumătate, autoare a câtorva monografii și a multor studii de specialitate. Veaceslav Axionov — tatăl său — a fost și el atașat de artă, fiind regizor de teatru dramatic, cu un palmares de peste 50 de spectacole montate în teatrele din republică. În așa fel, tradițiile și aptitudinile artistice au fost transmise și însușite de către Vladimir Axionov fie genetic, fie prin tradiție, fie prin ambele filiere. Consoarta domniei sale, Svetlana Țircunova, este, de asemenea, un cunoscut muzicolog, doctor în studiul artelor, profesor universitar. A absolvit Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice și fiica omagiatului — Nadia (în prezent activează în cadrul Institutului Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei), iar nepotul, Vladimir și el, este un tânăr și promițător violonist, care continuă tradiția artistică a familiei, având deja prezență în spațiul public din țară și de peste hotarele ei.

Născut la Chișinău acum șaiszeci și cinci de ani, Vladimir Axionov a făcut studii la școala specială de muzică *Eugen Coca* (actualmente Liceul *Ciprian Porumbescu*), la specialitatea *Pian*, în clasa cunoscutei profesoare Tatiana Voițehovschi, după absolvirea căreia urmează învățătura la Conservatorul *Piotr Ceaikovski* din Moscova, la specialitatea *Muzicologie*. Continuând studiile la aceeași instituție, își susține teza de doctorat în 1977, intitulată *Simfonia vest-europeană din perioada interbelică în lumina tendințelor stilistice ale timpului*, având-o ca îndrumător științific pe distinsa profesoară Nadejda Nikolaeva. Întors la Chișinău, își începe activitatea la Institutul de Stat al Artelor *Gavriil Musicescu*, parcurgând ierarhia didactică de la lector universitar superior până la profesor universitar. În anul 1993 își susține cu succes la Moscova teza de doctor habilitat cu tema *Simfonia în sistemul de genuri ale muzicii simfonice din Republica Moldova*. Acest concentrat Curriculum Vitae nu este unul complet, lucru care vom încerca să-l întregim în continuare.

Dorim totuși să precizăm chiar de la bun început că demersul nostru nu ambiționează să fie o schiță sintetică de portret al profesorului universitar, doctorului habilitat Vladimir Axionov, ci doar punctarea câtorva repere privind contribuțiile sale pe terenul muzicii naționale din Republica Moldova.

Personalitatea lui Vladimir Axionov s-a constituit din două entități, ales împletite și susținute reciproc: una didactică, a omului de catedră, pusă în folosul cunoașterii, înțelegerii cât mai depline a fenomenului muzical-sonor și care transmite studenților, masteranzilor cunoștințe, și alta de cercetare, care produce cunoștințe, le îmbogățește și le aprofundează.

Prin prisma primei entități, Vladimir Axionov ar putea fi caracterizat drept un profesor riguros în aula de studii, prin cursurile elaborate și susținute în fața studenților: *Istoria muzicii universale (secolul al XX-lea)*, *Teoria și istoria stilurilor muzicale*, *Istoriografia muzicală*, fapt ce demonstrează în mod elocvent valorificarea cunoștințelor sale în slujba pregătirii și afirmării specialiștilor în domeniul artei muzicale. S-a impus imediat prin temeinicia pregătirii profesionale, prin arta de a atrage simpatia studenților,

facilitându-le comprehensiunea artei sunetelor. La prelegeri, deopotrivă cu textele alese, impresiona personalitatea pedagogului, limbajul academic, consistența argumentării (pigmentată cu ilustrarea muzicală la pian), conjugate într-un captivant periplu prin traseul evolutiv al muzicii universale, al teoriei stilurilor, concepțiilor și scrierilor despre arta muzicală. Mulți dintre audienții săi au devenit ulterior muzicieni în deplinul înțeles al cuvântului: A. Arcea, A. Digore, A. Gaju, V. Galaicu, I. Gârneț, E. Gherman, S. Jar, A. Lopicus, A. Lozanciuc, Iu. Mahovici, V. Mircos, O. Palymski, M. Nichiforov, L. Știrbu, V. Tcacenco ș.a. Alții s-au afirmat în plan științific, devenind sub îndrumarea sa doctori în știință — V. Andrieș, A. Cazacu, E. Nagacevschi, A. Pereteatco, R. Roman, P. Rotaru. Prin această activitate, Vladimir Axionov și-a încrustat numele în galeria de onoare a dascălilor de vocație muzicologică.

Condiția de pedagog a fost dublată de cea de cercetător. Această din urmă constantă, care îl recomandă ca pe un doct și profund cercetător în cabinetul de lucru sau la masa de scris, este valorificată în numeroase studii privind istoricul și perspectivele teoretice ale muzicii simfonice din stânga Prutului din ultimii 90 de ani, asimilând în mod exemplar disciplina concentrării pe obiectul de cercetare. Ca și lucrările publicate, statutul de autoritate nu este altceva decât dovada faptului unui om de știință bine pregătit, documentat și informat, la curent cu cele mai noi orientări ale cercetării muzicologice moderne. Stăpânirea sigură a realităților muzical-artistice, cu care rămâne într-un contact continuu prin numeroasele cercetări, s-au îmbinat în chip fericit cu cele mai noi orientări teoretice și metodologice din muzicologia actuală. Numele său se găsește pe frontispiciul a patru volume de autor, a patru volume ca și coautor și a peste 100 de studii de referință pentru știința muzicală din Republica Moldova.

Cercetarea creației componistice instrumentale, în speță a muzicii simfonice, constituie, fără îndoială, una din liniile de forță ale creației muzicologice ale lui Vladimir Axionov, cuprinzând studiile sale materializate în cele două teze de doctorat, la care se mai adaugă alte patru lucrări importante: *Simfonia* (în colaborare cu profesorii din Federația Rusă Mark Aranovscki și Boris Iarustovski, 1980), *Simfonia din Moldova: evoluția istorică și varietățile ei genuistice* (1987), *Genurile muzicii simfonice din Moldova (anii '30-'80 ai sec. al XX-lea, 1998)*, *Studii muzicologice* (2012). Din cele relatate, putem observa că imediat ce cucerea un spațiu al cunoașterii, făcea pasul următor spre identificarea și cercetarea noilor teritorii ale științei. Cu toate că în literatura muzicologică de la noi au mai existat studii care au încercat să dea o privire de ansamblu asupra genului simfonic, s-a impus nevoia elaborării unor lucrări integrale, de sinteză, de pe poziții recente ale muzicologiei asupra creației simfonice autohtone. Lucrările amintite mai sus reprezintă studii de înaltă probitate științifică și, totodată, ne întăresc convingerea că autorul lor este cel mai prolific cercetător al muzicii simfonice din Republica Moldova. Bunăoară, autorul acestora propune în lucrările sale criteriile de periodizare istorică a muzicii simfonice din stânga Prutului, caracterizează de pe poziții exegetice principalele etape ale evoluției simfoniei, tendințele de dezvoltare a genului în ultimele decenii, locul creației simfonice în peisajul creației componistice din Republica Moldova etc. O latură esențială a activității de cercetare a lui Vladimir Axionov o constituie

problema stilului și a genului muzical. Vasta erudiție a autorului a permis pătrunderea, pe baza analizei comparate, în esența concepțiilor de stil muzical, argumentarea, în baza documentului muzical, a stilului operei sonore, care, trecute mai apoi prin propria rațiune, se transformă în păreri, idei, sinteze în domeniul de referință. Lucrările menționate, dar nu numai acestea, fac parte din bibliografia esențială a literaturii muzicologice de la noi.

Vladimir Axionov a abordat teme de importanță majoră și atunci când s-a ocupat de investigarea altor subiecte. Cu diferite prilejuri, el a dedicat o serie de studii, articole unor personalități notorii ale culturii muzicale naționale precum Maria Bieșu, Vlad Burlea, Ghenadie Ciobanu, Eugen Doga, Mark Kopytman, Pavel Rivilis, Vasile Zagorschi, Teodor Zgureanu ș. a.

Profesorul universitar Vladimir Axionov a demonstrat și calități manageriale, motiv pentru care a fost investit cu diferite funcții de conducere (șef de secție și director de institut la Academia de Științe a Moldovei; prorector pentru activitatea didactică la Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice), de care s-a achitat în mod exemplar, fără a neglija vocația sa prioritară de profesor și cercetător.

Făcând un scurt bilanț, se poate afirma că prin performanța profesională, profunzimea demersului științific, devotamentul față de acest domeniu al cunoașterii pentru cultura și spiritualitatea din stânga Prutului, Vladimir Axionov a dus la bun sfârșit un impunător proiect al vieții, extins pe durata a circa patru decenii.

Desigur, am amintit numai câteva studii de amploare, dar profesorul și cercetătorul Vladimir Axionov a răspândit cu generozitate numeroase articole, comunicări, conferințe, referate de doctorat, de o remarcabilă densitate de idei. Participând la mai multe întruniri științifice internaționale (București, Cluj-Napoca, Iași, Kiev, Minsk, Moscova, Tașkent), semnând și publicând numeroase studii în afara hotarelor țării, Vladimir Axionov a prezentat cu demnitate muzica noastră academică, promovând-o în alte spații culturale (București, Cluj-Napoca, Londra, Minsk, Moscova). În intervențiile sale la întrunirile științifice din țară și de peste hotare a fost apreciat pentru ideile temerare, viziunea complexă a fenomenului muzical, pentru extinderea ariei de abordare și coerența discursului științific. Și încă ceva, profesorul Vladimir Axionov a evitat principial să scrie mai mult decât a studiat.

În cadrul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din Moldova, al cărei membru a fost până în ultimele clipe ale vieții, și-a dăruit mai mulți ani priceperea în coordonarea și conducerea secției Muzicologie, sintetizând cu abilitate și profesionalism referate ale lucrărilor prezentate. De asemenea, a activat în cadrul Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare, fiind președinte al Comisiei de experți în domeniul artelor, președinte al Seminarului științific de profil la specialitatea *Arta muzicală*, referent oficial la cinci teze de doctorat.

Randamentul muncii didactice și științifice a lui Vladimir Axionov au fost recunoscute și apreciate la nivel național, activitatea sa fiind încununată de o serie de distincții prestigioase prin conferirea titlului onorific *Om emerit* (1999), decorarea cu medalia *Meritul Civic* (2011), acordarea numeroaselor premii ale Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din Moldova la concursul lucrărilor muzicologice. A colaborat la

redactarea studiului monografic colectiv *Arta muzicală din Republica Moldova. Istorie și modernitate*, volum distins cu *Premiul Academiei de Științe a Moldovei pentru lucrări științifice* în domeniul socio-umanistic pentru anul 2009 ș. a.

Ne bucură faptul că l-am cunoscut pe Vladimir Axionov și l-am avut printre noi pe parcursul atâtor ani. Este firesc să-i cunoaștem mai bine realizările, fapt ce reprezintă un act de civilitate și cea ce ar trebui să devină o normă a conviețuirii într-o societate bazată pe cunoaștere. Avem și trebuie să valorificăm posibilitatea de a ne cunoaște personalitățile culturii naționale în ipostaza lor profesională și umană. Considerăm că aceasta este o axiomă care, odată conștientizată, conferă sens și valoare existenței noastre.

Mesajele transmise de profesorul Vladimir Axionov consună în plan ideatic cu afirmațiile lui Aristotel, expuse în lucrarea sa *Politica*: „credem că se pot trage din muzică mai multe feluri de foloase; ea poate servi în același timp să instruiască spiritul și să purifice sufletul; (...) muzica se poate întrebuința ca recreare și poate servi să destindă spiritul și să-l odihnească în lucrările sale. Evident, va trebui să ne servim deopotrivă de toate armoniile, însă în scopuri deosebite pentru fiecare dintre ele. Pentru studiu, se vor alege cele mai etice; cele mai animate și cele mai entuziaste vor fi alese pentru concerte, unde cineva poate auzi muzica fără ca să facă el însuși” [1, p.172]. Deci, să cultivăm spiritul și intelectul prin MUZICĂ, așa cum s-a afirmat în viață și profesorul Vladimir Axionov, om de cultură pe deplin realizat.

Referințe bibliografice

1. ARISTOTEL. *Politica*. Oradea: Editura Antet, 1996.